

УДК 633.34(477+100)

DOI:10.37128/2707-5826-2023-4-17

**ДИНАМІКА ВИРОБНИЦТВА
СОЇ В УКРАЇНІ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ**

В.І. ЯКОВЕЦЬ, менеджер по
роботі з VIP клієнтами Компанії
«Макош»

У статті висвітлено значення сої як однієї з головних зернобобових культур. Вона займає провідні позиції в експорті і переробці на харчові та кормові цілі, а також має стратегічно важливе значення в забезпеченні продовольчої та економічної безпеки. Основними передумовами, які зумовили зміну становища цієї культури у світі, стали зрушення у структурі харчування населення розвинених країн, що пов'язані з переходом від використання тваринних жирів на рослинні та олію, а також збільшення чисельності населення в країнах Азії та стрімкий розвиток галузі тваринництва в Євросоюзі. Аналізуючи посівні площі сої в країнах Європейського Союзу слід відмітити, що за останні десять років вони підвищилися в 1,7 рази, з 2,65 млн. га у 2013 році до 4,57 млн. га у 2022 році. Крім збільшення посівних площ необхідно відмітити підвищення валового збору врожаю в країнах Європейського Союзу за останні 10 років збільшилося в 1,8 рази і зросло з 5,4 млн. т у 2013 році до 9,8 млн. т у 2022 році. Тобто, поряд із збільшенням посівних площ підвищується і рівень урожайності. За останні 20 років площі під соєю в Україні зросли фактично у 20 разів. На початку 2000-х років сою ще не вважали основною культурою, тож вирощували її не так багато – кілька десятків тисяч гектар. Основний стрибок і потім стрімке щорічне нарощування площ відбувалося в період 2008–2015 рр. Наразі процес більш-менш стабілізувався, а коливання відбуваються залежно від ситуації на ринку та погодних умов.

Що стосується урожайності, то цей показник також підвищився. Якщо 20 років тому USDA вказує цифру середньої врожайності сої в Україні на рівні 1 т/га, то максимальна, за їхніми ж даними, була у 2018 році і сягнула 2,6 т/га, що позначилося на рекордному валовому зборі сої – 4,41 млн. т. Аналіз показує, що за останні три роки площі посіву сої дещо знизилися в результаті агрокліматичних умов та особливостей вегетації. Проте, у 2021 і 2022 роках було отримано досить високий рівень урожайності – 2,68 і 2,46 т/га. Тому Україна може відігравати суттєву роль з постачанням цієї культури на ринки Європи.

Ключові слова: соя, площа посіву, валовий збір, урожайність, країни Європейського Союзу.

Рис. 5. Літ. 15.

Постановка проблеми. Впродовж другої половини XX – на початку XXI ст. спостерігаються суттєві зміни кліматичних умов і агрокліматичних ресурсів території України. У зв'язку з цим, важливе значення мають дослідження, спрямовані на обґрунтування діяльності галузей агропромислового виробництва, особливо рослинництва, в умовах сучасного клімату.

Україна займає одне з провідних місць в Європі з вирощування та експорту сільськогосподарської продукції. Серед сільськогосподарських культур важливого господарського значення набувають зернобобові культури, особливе місце серед яких посідає соя. Насіння сої в середньому містить 39% білка, 20% жиру, 24% вуглеводів, 5% зольних елементів(переважно калію, фосфору та кальцію), а також різні ферменти, вітаміни А, В, С, Д, Е, мінеральні солі. Таке поєднання дозволяє використовувати сою як харчову, технічну та кормову

рослину. Соева олія займає одне із перших місць у світовому виробництві рослинних олій. Вона використовується в харчуванні, миловарінні, виробництві клейонки, лінолеуму, пластмас, текстильній промисловості. Макуха і шрот по значенню більш цінні ніж олія. Вони містять до 60% білка і являють собою високобілковий концентрат, що дозволяє збалансувати канцорма для тварин по перетравному протеїну [1].

Аналіз останніх результатів досліджень. Останніми роками в усіх ґрунтово-кліматичних зонах України зростає зацікавленість виробників сільськогосподарської продукції соєю: розширюється соєве поле, вона повноправно включається в сівозміни основних землеробських регіонів. Нині за обсягами виробництва сої наша країна посідає перше місце в Європі, восьме – у світі, має найкращі перспективи для нарощування виробництва і формування значних експортних її ресурсів [2, 3].

На вітчизняному аграрному ринку соя вже багато років, поряд із зерновими культурами, займає провідні позиції в експорті і переробці на харчові та кормові цілі, а також має стратегічно важливе значення в забезпеченні продовольчої та економічної безпеки країни. Основними передумовами, які зумовили зміну становища цієї культури у світі, стали зрушення у структурі харчування населення розвинених країн, що пов'язані з переходом від використання тваринних жирів на рослинні та олію, а також збільшення чисельності населення в країнах Азії та стрімкий розвиток галузі тваринництва в Євросоюзі. У сукупності це зумовило зростання глобального попиту на сою та переорієнтацію багатьох країн на її вирощування, серед яких опинилася і наша країна [4].

Проблема забезпечення та підвищення якості білкової рослинної продукції актуальна для всіх країн і підприємств. Від її вирішення значною мірою залежить успіх та ефективність національної економіки [5].

Крім того, вирощування сої в сівозміні дає змогу швидко підвищувати культуру землеробства, поліпшувати родючість ґрунту, збільшувати обсяги доступних поживних речовин для культурних рослин, одержувати екологічно чисту продукцію [6].

Позитивна роль вирощування сої полягає в тому, що культура здатна фіксувати до 100–150 кг атмосферного азоту, а це рівноцінно внесенню 15–20 тонн органічних добрив. При цьому соя використовує в процесі вегетації до 90 кг азоту, решта дістається наступним за нею культурам сівозміни. Азот сої, на відміну від азоту мінеральних добрив, не забруднює навколишнє середовище та легко засвоюється іншими рослинами. Вирощування сої дозволяє різко знизити затрати на мінеральні добрива, які стають дедалі дорожчими [7].

Мета досліджень аналіз стану виробництва сої в країнах Європейського Союзу на основі статистичних даних. Також визначення місця України серед експортерів сої, розгляд перспектив збільшення виробництва сої в Україні.

Методика проведення досліджень. Аналіз і узагальнення результатів досліджень проведено із застосуванням методів математичної статистики.

Середня врожайність визначалася відношенням валового виробництва зібраного врожаю до загальної площі посівів, на яких вона була вирощена [15]. Автор використовував матеріали власних досліджень, дані Державної служби статистики України, статистичну інформацію періодичних наукових видань.

Результати досліджень. Споживання сої в Європейському Союзі складає приблизно 36 млн. т. Проте, тільки 3 млн. т виробляється безпосередньо в країнах ЄС. Решта нестачі покривається шляхом імпорту культури з Бразилії, частково Аргентини, США, а також України. У 2022 році відбулось збільшення посівів під соєю в країнах ЄС майже на 6% (йдеться про не ГМО сою) в ЄС вся соя до вирощування лише не ГМО.

Майже у всіх країнах, які є найбільшими виробниками в Європі прослідковується висхідна тенденція. Негативною динамікою вирізняється тільки Італія. Причина в несприятливих кліматичних умовах в Італії частково в Сербії та Хорватії, а також понижений прогноз для Угорщини.

Аналізуючи посівні площі сої в країнах Європейського Союзу слід відмітити, що за останні десять років вони підвищилися в 1,7 рази, з 2,65 млн. га у 2013 році до 4,57 млн. га у 2022 році (Рис. 1).

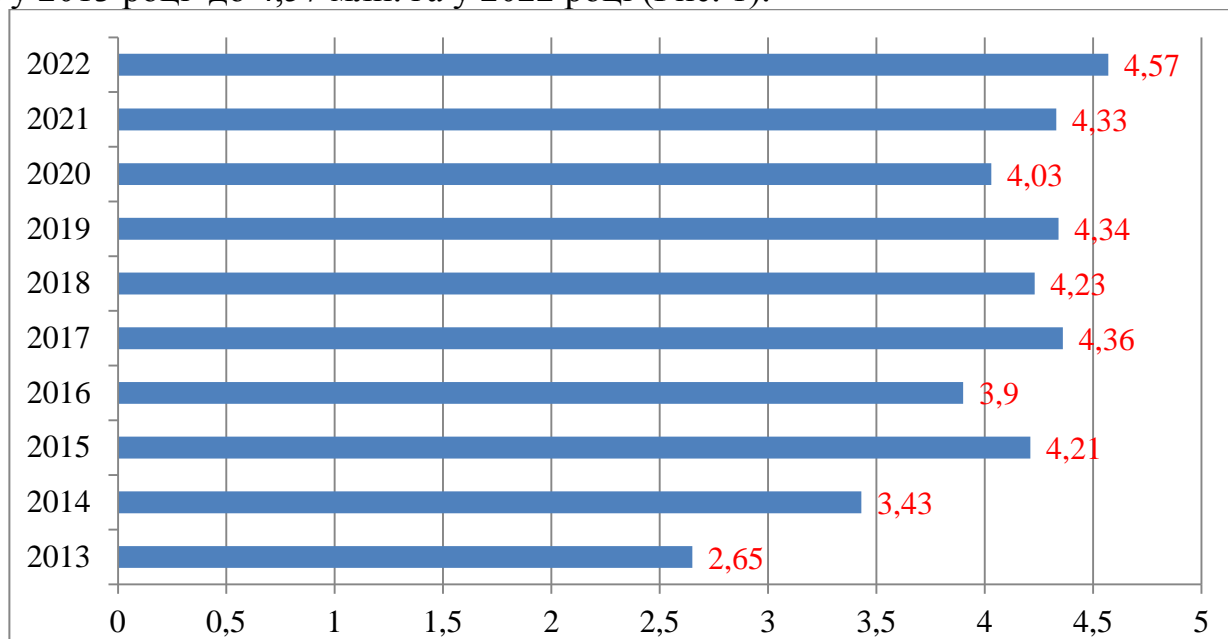

Рис. 1. Посівна площа сої в країнах Європейського Союзу за 2013–2023 роки, млн. га

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Крім збільшення посівних площ необхідно відмітити підвищення валового збору врожаю в країнах Європейського Союзу за останні 10 років збільшилося в 1,8 рази і зросло з 5,4 млн. т у 2013 році до 9,8 млн. т у 2022 році (Рис. 2). Тобто, поряд із збільшенням посівних площ підвищується і рівень урожайності.

На сьогоднішній день в Україні сформувався великий потенціал щодо виробництва та переробки сої. Як показують розрахунки та практичний досвід вирощування і реалізації сої – це агробізнес з високим рівнем рентабельності,

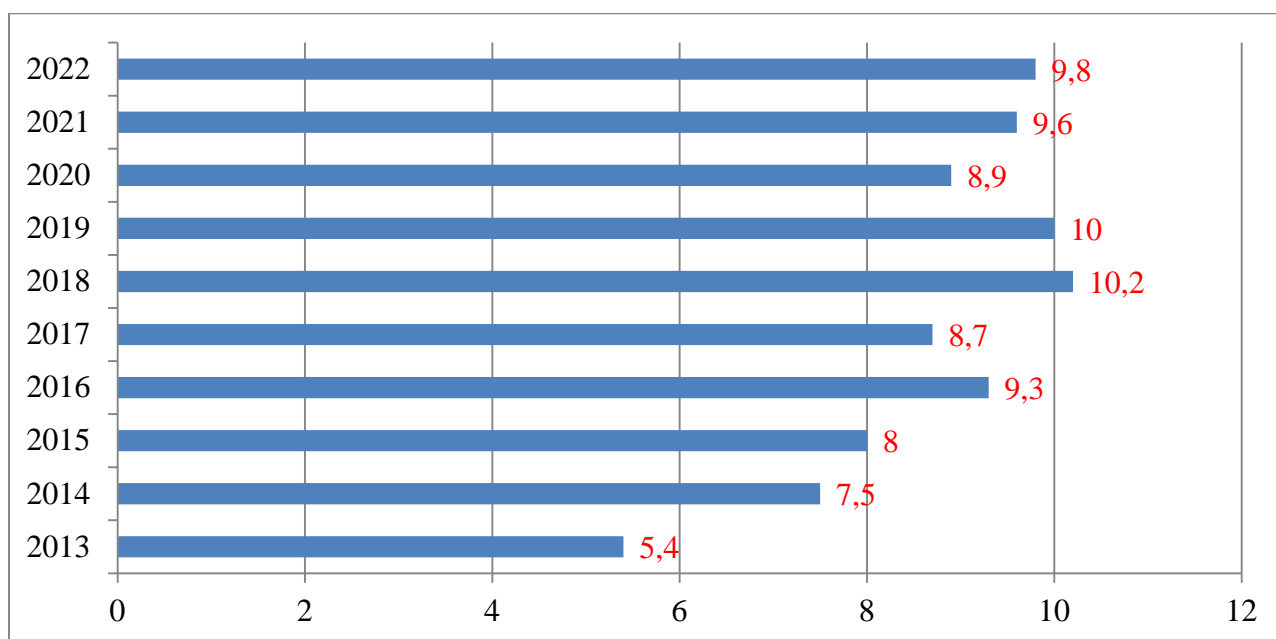

Рис. 2. Валовий збір урожаю сої в країнах Європейського Союзу за 2013–2023 роки, млн. т.

Джерело: побудовано автором за даними [8]

який має швидку окупність [5, 6, 8].

Сою, як стратегічну для українського землеробства культуру, можна висівати на досить великій території соєвого поясу, до якого входять Лісостеп, північний, центральний і південно-західний Степ, лісостепові райони Полісся та зрошувані землі південного Степу, де можна збільшити її площу до 4 млн. га, виробництво – до 10 млн. т надходження біологічного азоту понад 450–600 тис. т. Завдяки підвищенню обсягів виробництва сої Україна може вийти на стратегічний напрям розвитку аграрного сектора, зміцнення економіки та розв’язання продовольчої проблеми [9]. У середньостроковій перспективі (до 2030 р.) прогнозується збільшення виробництва соєвого насіння до 7,5–8,0 млн. т [10].

За останні 20 років площі під соєю в Україні зросли фактично у 20 разів. На початку 2000-х років сою ще не вважали основною культурою, тож вирощували її не так багато – кілька десятків тисяч гектар. Основний стрибок і потім стрімке щорічне нарощування площ відбувалося в період 2008–2015 рр. Наразі процес більш-менш стабілізувався, а коливання відбуваються залежно від ситуації на ринку та погодних умов (Рис. 3).

Ґрунтово-кліматичні умови й економічна доцільність визначають пріоритетний напрям розвитку агропромислового сектору економіки України, зокрема, на виробництві сої як високобілкової і олійної культури.

Збільшення виробництва зерна сої може бути досягнуте лише завдяки впровадженню високоокупних конкурентоспроможних технологій їх вирощування [11].

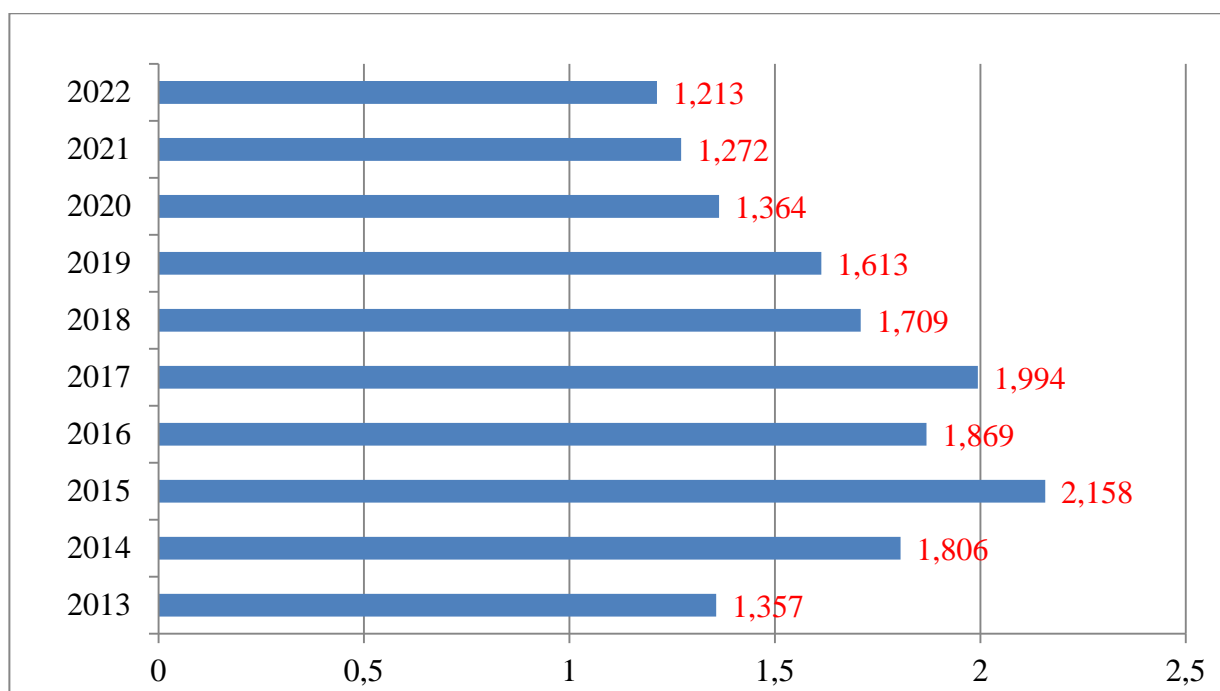

Рис. 3. Посівна площа сої в Україні за 2013–2023 роки, млн. га

Джерело: Побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Загалом, спостерігаємо, що соя набуває популярності кожного року, тому розвиваються ринки виробництва та ринки збуту. З огляду на зростаючі потреби світового ринку Україна знаходиться та все більше утверджується на місці провідного експортера соєвих бобів. А зважаючи на достатньо високі біржові ціни, це сприятиме збільшенню валютних надходжень до України [12].

Впродовж останніх років виробництво сої в Україні зазнало динамічних змін, що було пов'язано з економічними, агрокліматичними факторами (рис 4).

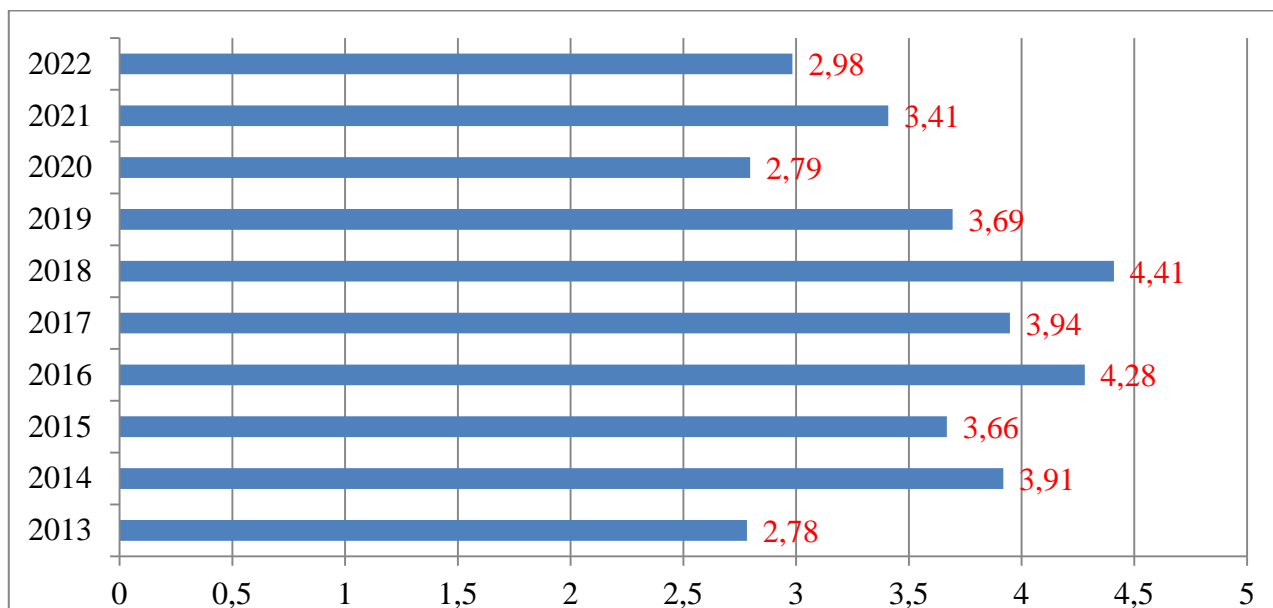

Рис. 4. Валовий збір урожаю сої в Україні за 2013–2023 роки, млн. т

Джерело: Побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Що стосується урожайності, то цей показник також підвищився. Якщо 20 років тому USDA вказує цифру середньої врожайності сої в Україні на рівні 1 т/га, то максимальна, за їхніми ж даними, була у 2018 році і сягнула 2,6 т/га, що позначилося на рекордному валовому зборі сої – 4,41 млн. т. [13].

Аналіз показує, що за останні три роки площі посіву сої дещо знизилися (див. рис. 3) в результаті агрокліматичних умов та особливостей вегетації. Проте, у 2021 і 2022 роках було отримано досить високий рівень урожайності – 2,68 і 2,46 т/га (Рис. 5).

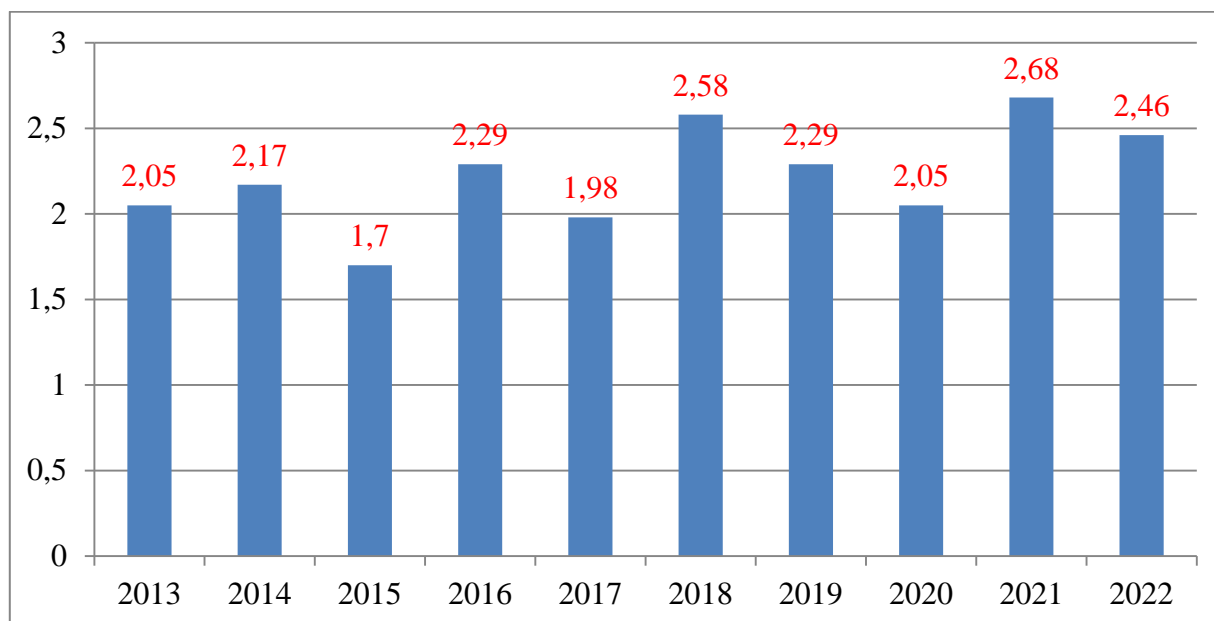

Рис. 5. Динаміка урожайності сої в Україні, т/га

Джерело: Побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Сьогодні 79% світового виробництва сої — генетично модифіковане, тобто соя з цілеспрямовано зміненими властивостями шляхом генної інженерії. Однак європейський вимогливий споживач її побоюється і прагне до органічної, а не генномодифікованої. Сою чекають усюди, але за умови, що виробник може гарантувати певні показники безпечності продукції. Органічна соя – найбільш прибуткова. Перейти на органічне землеробство непросто, але це для сільгоспвиробників вигідно. Тим більше, коли суспільство готове цьому посприяти. Органічний статус господарства дозволяє продавати продукцію дорожче приблизно в 1,5–2 рази. Серед найбільш «вдячних» культур, які йдуть на експорт, виробники називають сою [14].

Органічний сектор сільського господарства у ЄС є таким, що розвивається найбільш природно. Там крутяться великі гроші, є сталий попит. Географічна близькість до Європи дає нам логістичні й ментальні переваги в порівнянні з іншими виробниками сої – Китаєм, Бразилією тощо. Однак Україна має неприємну репутацію постачальника, що вирощує генномодифіковану сою тихцем, не декларуючи цього, тому покупці з підозрою ставляться до продукту. Відповідно, є потреба в надійному та ефективному виявленні ГМО і верифікації саме органічної сої. Взагалі-то чесність органічного виробництва – це

проблема не українська, а загальнолюдська. На будь-якому привабливому ринку є ризик підробок. Навіть Конгрес США перейнявся цим і наприкінці минулого року почав розглядати усебічний законопроект, який унеможливить підробку під органічні бобові, олійні і зернові культури [14].

Висновки і перспективи досліджень. Аналізуючи посівні площі сої в країнах Європейського Союзу слід відмітити, що за останні десять років вони підвищилися в 1,7 рази, з 2,65 млн. га у 2013 році до 4,57 млн. га у 2022 році. Крім збільшення посівних площ необхідно відмітити підвищення валового збору врожаю в країнах Європейського Союзу за останні 10 років збільшилося в 1,8 рази і зросло з 5,4 млн. т у 2013 році до 9,8 млн. т у 2022 році. Тобто, поряд із збільшенням посівних площ підвищується і рівень урожайності. За останні три роки площі посіву сої в Україні дещо знизилися в результаті агрокліматичних умов та особливостей вегетації. Проте, у 2021 і 2022 роках було отримано досить високий рівень урожайності – 2,68 і 2,46 т/га. Тому Україна може відігравати суттєву роль з постачанням цієї культури на ринки Європи.

Підводячи підсумок, можна стверджувати, що соя є стратегічною культурою для галузей сільського господарства України, а визначальними чинниками, які обумовлюють подальший розвиток виробництва сої є інноваційні та передові технології. Вони вже впроваджуються в Україні та передбачають удосконалення технологій вирощування сої на основі сучасних світових досягнень чому буде присвячена наша подальша наукова робота.

Список використаної літератури

1. Куценко О.М., Дмитришак М.Я, Ляшенко В.В. Найпоширеніші сільськогосподарські культури України. Зернові колосові, бобові. бульбоплоди: Навч. посібн. Полтава: Фоп Говоров С.В., 2015, С. 48.
2. Антипова Л. К., Бондаренко Д. І., Шаповалов А. І. Розвиток і поширення хвороб сої в умовах півдня України. *Інноваційні технології в рослинництві* Збірник матеріалів II Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (15 травня 2019 р.). Кам'янець-Подільський, 2019. С. 9-11.
3. Голянчук Ю., Косилович Р. Грибні хвороби сої в умовах навчально-методичного центру Аграрного університету. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Агрономія* 2019. № 23. С. 170-172. DOI.org/10.31734/agronomy2019.01.170.
4. Бербенець О.В. Світове виробництво сої як невичерпного джерела білків рослинного походження та місце України на світовому ринку торгівлі нею. *Агросвіт*. 2019. № 10. С. 41-45.
5. Мазур В.А., Гончарук І.В., Дідур І.М., Панцирева Г. В., Телекало Н.В., Купчук І.М. Інноваційні аспекти технологій вирощування, зберігання і переробки зернобобових культур: монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. 180 с.
6. Заболотний Г.М., Мазур В.А., Циганська О.І., Дідур І.М., Циганський В.І., Панцирева Г.В. Агробіологічні основи вирощування сої та

шляхи максимальної реалізації її продуктивності: монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 275 с.

7. Жушков О.Г., Іванів М.О., Марченко Т.Ю., Возняк В.В. Сучасне виробництво сої як елемент розв'язання проблеми харчового білка: світові тренди та вітчизняні реалії. *Таврійський науковий вісник*. 2020. Вип. 116. Ч. 1. С. 54-63.

8. Ринок сої: чи знайдеться місце українському фермеру на ринку ЄС. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1353-rinok-soyi-chi-znaydetsya-mistse-ukrayinskomu-fermeru-na-rinku-yes>.

9. Бабич А.О., Бабич-Побережна А.А. Світові та вітчизняні тенденції розміщення виробництва і використання сої для розв'язання проблеми білка. *Корми і кормовиробництво*. 2012. Вип. 71. С. 12-26.

10. Січкач В.І. Сучасний стан і перспективи вирощування зернобобових культур на нашій планеті. Мат. міжнарод. конф «2016: зернобобові культури та соя для сталого розвитку аграрного виробництва України», Вінниця, 11-12 серпня 2016 р. Вінниця: Діло, 2016. С. 14-15.

11. Калетнік Г.М., Браніцький Ю.Ю., Гунько І.В., Мазур О.В. Генотипні відмінності сортів сої за вмістом та виходом олії для виробництва біодизеля. *Сільське господарство та лісівництво*. 2018. № 11. С.5-14.

12. Красій М. А., Міщенко І. А. Ринок сої стан та перспективи. *Сучасний менеджмент: виклики та можливості*. Матеріали II Міжнародної наук.-практ. онлайн-конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (Київ, 27 квітня 2021 р.). Київ: НУБіП України, 2021. С. 78-81.

13. Площі під соєю за 20 років зросли у 20 разів. URL : <https://superagronom.com/news/13898-ploschid-soyeyu-za-20-rokiv-zrosli-u-20-raziv-serednya-vrojaynist--u-25-razu-dani-infografiki> (дата звернення:07.09.2021 р.).

14. Мірзоева Т.В., Логвин І.М. Інноваційні напрями розвитку виробництва сої. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2013. Вип. 181 (2). С. 242-247.

15. Мойсейченко В.Ф., Єщенко В.О. Основи наукових досліджень в агрономії. Підручник. К.: Вища шк., 1994. 334 с.

Список використаної літератури у транслітерації

1.Kucenko O.M., Dmy`try`shak M.Ya, Lyashenko V.V. (2015). Najposhy`renishi sil`s`kogospodars`ki kul`tury` Ukrayiny`[The most common agricultural crops of Ukraine]. *Zernovi kolosovi, bobovi. bul`boplody`– Cereals, legumes. Tubers*. Navch. posibn. Poltava: Fop Govorov S.V. [in Ukrainian].

2. Anty`pova L.K., Bondarenko D.I., Shapovalov A.I. (2019). Rozvy`tok i poshy`rennya xvorob soyi v umovax pivdnya Ukrayiny`[Development and spread of soybean diseases in southern Ukraine. Innovative technologies in crop production]. Inovacijni tehnologiyi v rosly`nny`cztyv Zbirny`k materialiv II Vseukrayins`koyi

naukovoyi internet-konferenciyi (15 travnya 2019 r.). Kam'yanecz'-Podil's'kyj. 9-11. [in Ukrainian].

3. Golyanchuk Yu., Kosy'lovych R. (2019). Gry'bni xvoroby` soyi v umovax navchal'no-metody`chnogo centru Agrarnogo universy`tetu [*Fungal diseases of soybeans in the conditions of the educational and methodological center of the Agrarian University*]. Visny`k L'vivs'kogo nacional'nogo agrarnogo universy`tetu. Agronomiya – Bulletin of the Lviv National Agrarian University № 23. 170-172. DOI.org/10.31734/agronomy2019.01.170. [in Ukrainian].

4. Berbenecz` O.V. (2019). Svitove vy`robny`cztvo soyi yak nevy`cherpnogo dzherela bilkiv rosly`nnogo poxodzhennya ta misce Ukrayiny` na svitovomu ry`nku torgivli neyu [*The world production of soybeans as an inexhaustible source of proteins of vegetable origin and the place of Ukraine in the world market of its trade*]. Agrovit – Agroworld. №10. 41-45. [in Ukrainian].

5. Mazur V.A., Goncharuk I.V., Didur I.M., Pancy`reva G. V., Telekalo N.V., Kupchuk I.M. (2021). Innovacijni aspekty` texnologij vy`roshhuvannya, zberigannya i pererobky` zernobobovy`x kul`tur [*Innovative aspects of growing, storage and processing technologies of leguminous crops*]: monografiya. Vinny`cya: Nilan-LTD. [in Ukrainian].

6. Zabolotny`j G.M., Mazur V.A., Cy`gans`ka O.I., Didur I.M., Cy`gans`ky`j V.I., Pancy`reva G.V. (2020). Agrobiologichni osnovy` vy`roshhuvannya soyi ta shlyaxy` maksy`mal`noyi realizaciyi yiyi produkty`vnosti [*Agrobiological basics of soybean cultivation and ways to maximize its productivity*]: monografiya. Vinny`cya: TOV «TVORY`». [in Ukrainian].

7. Zhujkov O.G., Ivaniv M.O., Marchenko T.Yu., Voznyak V.V. (2020). Suchasne vy`robny`cztvo soyi yak element rozv'yazannya problemy` xarchovogo bilka: svitovi trendy` ta vitchy`znyani realiyi [*Modern soybean production as an element of solving the food protein problem: world trends and domestic realities*]. Tavrijs`ky`j naukovy`j visny`k – Taurian Scientific Bulletin. Issue 116. Chasty`na 1. 54-63. [in Ukrainian].

8. Ry`nok soyi: chy` znajdet`sya misce ukrayins`komu fermeru na ry`nku YeS [*The soybean market: will there be a place for Ukrainian farmers on the EU market*]. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1353-rinok-soyi-chi-znaydetsya-mistse-ukrayinskomu-fermeru-na-rinku-yes> [in Ukrainian].

9. Baby`ch A.O., Baby`ch-Poberezhna A.A. (2012). Svitovi ta vitchy`znyani tendenciyi rozmishhennya vy`robny`cztva i vy`kory`stannya soyi dlya rozv'yazannya problemy` bilka [*Global and domestic trends in the location of production and use of soybeans to solve the protein problem*]. Kormy` i kormovy`robny`cztvo – Fodder and fodder production. Issue. 71. 12-26. [in Ukrainian].

10. Sichkar V.I. (2016). Suchasny`j stan i perspekty`vy` vy`roshhuvannya zernobobovy`x kul`tur na nashij planeti [*The current state and prospects of growing leguminous crops on our planet*]. Mat. mizhnarod. konf «2016: zernobobovi kul`tury` ta soya dlya stalogo rozvy`tku agrarnogo vy`robny`cztva Ukrayiny`», Vinny`cya, 11–12 serpnja 2016 r. Vinny`cya: Dilo. 14-15. [in Ukrainian].

11. Kaletnik G.M., Branicz`ky`j Yu.Yu., Gun`ko I.V., Mazur O.V. (2018). Genoty`pni vidminnosti sortiv soyi za vmistom ta vy`xodom oliyi dlya vy`robnny`chtva biody`zelya [*Genotypic differences of soybean varieties in terms of oil content and yield for biodiesel production*]. *Sil`s`ke gospodarstvo ta lisivny`chtvo – Agriculture and forestry*. № 11. 5-14. [in Ukrainian].
12. Krasij M. A., Mishhenko I. A. (2021). Ry`nok soyi stan ta perspekty`vy`. Suchasny`j menedzhment: vy`kly`ky` ta mozhly`vosti [*Soy market status and prospects. Modern management: challenges and opportunities*]. Materialy` II Mizhnarodnoyi nauk.-prakt. onlajn-konf. studentiv, aspirantiv i molody`x vcheny`x (Ky`yiv, 27 kvitnya 2021 r.). Ky`yiv: NUBiP Ukrayiny`, 78-81. [in Ukrainian].
13. Ploshhi pid soyeyu za 20 rokiv zrosly` u 20 raziv [*The area under soybeans has increased 20 times in 20 years*]. URL : <https://superagronom.com/news/13898-ploshchipid-soyeyu-za-20-rokiv-zrosli-u-20-raziv-serednya-vrojaynist--u-25-razu-dani-infografiki> (data zvernennya:07.09.2021 r.). [in Ukrainian].
14. Mirzoyeva T.V., Logvy`n I.M. (2013). Innovacijni napryamy` rozvy`tku vy`robnny`chtva soyi [*Innovative directions of soybean production development*]. *Naukovy`j visny`k Nacional`nogo universy`tetu bioresursiv i pry`rodokory`stuvannya Ukrayiny` – Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine*. Ser. : Ekonomika, agrarny`j menedzhment, biznes. Issue. 181 (2). 242-247. [in Ukrainian].
15. Mojsejchenko V.F., Yeshhenko V.O. (1994). Osnovy` naukovy`x doslidzhen` v agronomiyi [*Basics of scientific research in agronomy*]. Pidruchny`k. K.: Vy`shha shk. [in Ukrainian].

ANNOTATION

DYNAMICS OF SOYBEAN PRODUCTION IN THE UKRAINE AND EUROPEAN UNION

The article highlights the importance of soybeans as one of the main leguminous crops. It occupies a leading position in export and processing for food and fodder purposes, and is also of strategic importance in ensuring food and economic security. The main prerequisites that led to the change in the position of this culture in the world were shifts in the structure of nutrition of the population of developed countries, associated with the transition from the use of animal fats to vegetable and oil, as well as an increase in the population in Asian countries and the rapid development of the livestock industry in European Union. Analyzing the sown areas of soybeans in the countries of the European Union, it should be noted that over the last ten years they have increased 1.7 times, from 2.65 million hectares in 2013 to 4.57 million hectares in 2022. In addition to the increase in sown areas, it should be noted that the gross harvest in the countries of the European Union has increased by 1.8 times over the past 10 years and increased from 5.4 million tons in 2013 to 9.8 million tons in 2022. That is, along with the increase in cultivated areas, the level of productivity also increases. Over the past 20 years, the area under soybeans in Ukraine has actually increased 20 times. At the beginning of the 2000s, soy was not yet considered the main crop, so it was not grown in large numbers - several tens of thousands of hectares. The main jump and then a rapid annual increase in area occurred in the period 2008-2015. Currently, the process has more or less stabilized, and fluctuations occur depending on the market situation and weather conditions.

As for productivity, this indicator has also increased. If 20 years ago the USDA indicated the figure of the average yield of soybeans in Ukraine at the level of 1 t/ha, then the maximum, according to their data, was in 2018 and reached 2.6 t/ha, which affected the record gross harvest of soybeans - 4, 41 million tons. The analysis shows that over the past three years, the area of soybeans has decreased somewhat as a result of agro-climatic conditions and vegetation characteristics. However, in 2021 and 2022, a fairly high level of productivity was obtained - 2.68 and 2.46 t/ha. Therefore, Ukraine can play a significant role in supplying this culture to European markets.

Key words: soybean, sown area, gross harvest, productivity, countries of the European Union.

Fig. 5. Lit. 15.

Інформація про автора

Яковець Володимир Ігорович – менеджер по роботі з VIP клієнтами Компанії «Макош» (с. Зарванці, Вінниця, Вінницька область, 23222).

Yakovets Volodymyr Ihorovych – manager of work with VIP clients of the Makosh Company (Zarvantsi village, Vinnytsia, Vinnytsia region, 23222).